

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни
«ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обо'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Алексеева Т. І.

2020/ 2021 навчальний рік

1. Навчальний контент

Тема 1. Світова політика та міжнародні відносини як об'єкт вивчення

Поняття та сутність міжнародних відносин. Об'єкт та предмет міжнародних відносин. Понятійно-категоріальний апарат теорії міжнародних відносин. Співвідношення категорій «міжнародні відносини», «міжнародна політика», «світова політика». Теорія міжнародних відносин у структурі соціально-супільних наук. Методи вивчення міжнародних відносин.

Тема 2. Проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики в історії соціально-політичної думки

Зовнішньополітичні концепції в політичній думці Стародавнього світу. Реалістичні уявлення про міжнародні відносини в політичній думці епохи Відродження й Нового часу. Генезис ліберальної концепції міжнародної політики. Марксизм та міжнародні відносини.

Тема 3. Геополітичні концепції міжнародних відносин

Генезис геополітики. Класифікація сучасних шкіл та напрямів міжнародних відносин. Класичні геополітичні концепції. Німецька геополітична школа. Британська школа геополітики. Північноамериканська школа геополітики.

Тема 4. Теоретичні дослідження міжнародних відносин у політичній науці 40-60-х рр. XX ст.

Проблема класифікації наукових концепцій. Політичний ідеалізм в теорії та практиці міжнародних відносин. Політичний реалізм в США. Політичний реалізм у Західній Європі. Модерністські концепції міжнародних відносин.

Тема 5. Еволюція теорії міжнародних відносин в 70-90-х роках XX ст.

Неоліберальний напрям теорії міжнародних відносин. Становлення неореалізму. Постмодерністські та немарксистські концепції міжнародних відносин. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. Формування теорії міжнародних режимів.

Тема 6. Теоретичні дискусії з проблем міжнародних відносин після закінчення «холодної війни»

Сутність цивілізаційного підходу. Концепція «кінця історії» Ф. Фукуями. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантігтона. Геополітичні концепції З. Бжезинського. Світо-системний аналіз І. Валлерстайна.

Тема 7. Система та структура міжнародних відносин

Різновиди та рівні міжнародних відносин. Теоретичні моделі міжнародних систем. Еволюція системи міжнародних відносин після закінчення «холодної війни». Особливості та закономірності історичної еволюції міжнародних систем.

Тема 8. Теоретичні основи міжнародних конфліктів і шляхи їх врегулювання

Сутність та типологія міжнародних конфліктів. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів. Типи міжнародних конфліктів. Шляхи мирного врегулювання міжнародних конфліктів.

2. Плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Світова політика та міжнародні відносини як об'єкт вивчення</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Теорія міжнародних відносин у системі соціально-суспільних наук.2. Структура, завдання та функції теорії міжнародних відносин.3. Закономірності формування і розвитку міжнародних відносин в ХХІ столітті. <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none">- пояснити найважливіші причини специфічності досліджень міжнародних відносин;- охарактеризувати рівні наукового дослідження міжнародних відносин;- ознайомитися з понятійним апаратом теорії міжнародних відносин;- назвати причини виникнення науки про міжнародні відносини;- зробити доповідь-екскурс за темою «Особливості сучасного етапу розвитку науки про міжнародні відносини»;- провести аналіз історичних коренів досліджень і засад формування уявлень про систему міжнародних відносин;- охарактеризувати особливості наукових зв'язків теорії міжнародних відносин у системі суспільних наук;- підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини:	6

	<p>навч. посіб. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. 403 с.</p> <p>2. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: підруч. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, ф-т міжнарод. відносин. 4-те вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2011. 406 с.</p> <p>3. Основи теорії міжнародних відносин : Навч. посібник Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с.</p>	
2	<p>Тема 2. Проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики в історії соціально-політичної думки</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародно-політична думка Стародавнього світу. 2. Політичні ідеї у стародавньому Китаї. 3. Міжнародно-політична думка в період Відродження. 4. Міжнародно-політична думка Нового часу. <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначити в чому полягає відмінність між теоретичними уявленнями про міжнародні відносини, які існували в історії політичної думки, та сучасними теоріями міжнародних відносин? - охарактеризувати ключові положення зовнішньополітичної концепції в політичній думці Стародавнього світу; - мати уявлення про сутність реалістичних уявлень про міжнародні відносини в політичній думці епохи Відродження й Нового часу; - довести, який вплив мала боротьба конфуціанства та легізму на історію зовнішньої політики Китаю? - зробити доповідь на тему: «Зовнішньополітичні концепції Київської Русі»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 576 с. 2. Гроссман Ю. Історія стародавнього світу: Практикум: Навч. посібник для іст. фак. ун-тів. Львів: Вища шк.: Вид-во при Львів. ун-ті, 1985. 223 с. 3. Історія міжнародних відносин: навч. посіб. К. : «Хайтек пресс», 2010. 78 с. 4. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу: Підручник. К. : Либідь, 2002. 589 с. 	6

3	<p>5. Киссинжер Г. О Китае. М. : Астрель, 2013. – 635 с.</p> <p>Тема 3. Геополітичні концепції міжнародних відносин План: 1. Класифікація сучасних шкіл та напрямів міжнародних відносин. 2. Німецька геополітична школа. 3. Британська школа геополітики. 4. Північноамериканська школа геополітики.</p> <p><u>Завдання:</u> - проаналізувати сучасний стан дослідження щодо Північноамериканської школи геополітики; - ознайомитися з концептуальними підходами до визначення суб'єктів міжнародних відносин представників Британської школи геополітики; - критично проаналізувати моделі німецької школи міжнародних систем (К. Хаусхофера та К. Шмітта); - зробити доповідь на тему: «Генезис геополітики в системі міжнародних відносин у сучасних умовах»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.</p> <p>Література: 1. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. Х.: Право, 2016. 540 с. 2. Глиняний В. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник. К. : Істина, 2005. 767с. 3. Історія міжнародних відносин: навч. посіб. К. : «Хайтек пресс», 2010. 78 с. 4. Хома Н. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2007. 474 с.</p>	6
4	<p>Тема 4. Теоретичні дослідження міжнародних відносин у політичній науці 40-60-х рр. ХХ ст. План: 1. Класична школа теорії міжнародних відносин. Проблема класифікації наукових концепцій. 2. Політичний реалізм в США. 3. Політичний реалізм у Західній Європі. 4. Модерністські концепції міжнародних відносин.</p> <p><u>Завдання:</u> - вдосконалити знання щодо теоретичних досліджень міжнародних відносин в політичній науці у 40-60-х рр. ХХ століття;</p>	6

	<ul style="list-style-type: none"> - назвати основні положення політичного ідеалізму в теорії та практиці міжнародних відносин; - розкрити проблеми розвитку політичного реалізму в США; - показати сутність модерністських концепцій міжнародних відносин; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: підруч. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, ф-т міжнарод. відносин. – 4-те вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2011. 406 с. 2. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. Х.: Право, 2016. 540 с. 3. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин: навч. посіб. Л. : Новий світ, 2007. 360 с. 4. Коньшев В. Н. Американский неореализм о природе войны: эволюция политической теории. СПб. : Наука, 2004. 372 с. 5. Кулматов К. Н. Региональные аспекты международных отношени.. М.: Восток-Запад, 2010. 536 с. 6. Фішер Й. Історія повертається. Світ після 11 вересня і відродження Заходу. К. : Темпора, 2013. 536 с. 7. Тетчер М. Искусство управления государством: стратегия для меняющегося мира. М. : Альпина Пабlishер, 2012. 503 с. 	
5	<p style="text-align: center;">Тема 5. Еволюція теорії міжнародних відносин в 70-90-х роках ХХ ст.</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неоліберальний напрям теорії міжнародних відносин. 2. Особливості теоретико-методологічних засад школи неореалізму у вивченні міжнародних відносин. 3. Постмодерністські та немарксистські концепції міжнародних відносин. 4. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. <p><u>Завдання:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - провести дослідження щодо класифікації теорій міжнародних відносин у ХХ столітті; - проаналізувати неоліберальні концепції міжнародних відносин; 	6

	<ul style="list-style-type: none"> - зробити аналіз теорії політичного реалізму та визначити його значення у міжнародних відносинах; - охарактеризувати моделі постмодерністської та немарксистської концепцій міжнародних відносин; - навести основні концепції міжнародної інтеграції; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона [пер. з англ. Т. Цимбала]. К. : Ніка-Центр, 2012. 400 с. 2. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. Х.: Право, 2016. 540 с. 3. Асиметрія міжнародних відносин /за заг. ред. Г. М. Перепелиці. К. : вид. Дім «Стилос», 2015. 555 с. 4. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір : монографія / [О. О. Любівцева та ін.]. К. : Київ. ун-т, 2010. 160 с. 5. Грищенко А. Європейський та євразійський вектори економічної інтеграції України. <i>Економіка України</i>. 2012. № 7. С. 80–88. 	
6	<p>Тема 6. Теоретичні дискусії з проблем міжнародних відносин після закінчення «холодної війни»</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність цивілізаційного підходу. Концепція «кінця історії» Ф. Фукуями. 2. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантігтона. 3. Геополітичні концепції З. Бжезинського. 4. Світосистемний аналіз І. Валлерстайна. <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснити зміст та значення концепції «кінця історії» Ф. Фукуями; - використовуючи методи дослідження, провести аналіз проблем міжнародних відносин після закінчення «холодної війни»; - охарактеризувати сутність світосистемного аналізу І. Валлерстайна; - провести тренінг «Проблеми та недоліки геополітичної концепції З. Бжезинського»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. 	8

	<p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бжезінський З. Україна у геостратегічному контексті. К. : ВД «Києво-Могилян. акад.», 2016. 102 с. 2. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство? К.: Вид. дім. «Києво-Могилянська Академія», 2006. 203 с. 3. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире Спб. : унив. кн., 2011. 416 с. 4. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. М. : АСТ Хранитель, 2010. 592 с. 5. Фукуяма Ф. Америка на распутье: демократия, власть и неоконсервативное наследие. М. : АСТ Хранитель, 2007. 282 с. 	
7	<p>Тема 7. Система та структура міжнародних відносин</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи і структури, закони функціонування й трансформації міжнародних систем. 2. Теоретичні моделі міжнародних систем. 3. Особливості та закономірності історичної еволюції міжнародних систем. <p><u>Завдання:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснити зміст основних понять системи міжнародних відносин; - охарактеризувати різновиди та рівні міжнародних систем; - проаналізувати основні теоретичні моделі міжнародних систем; - прослідити еволюцію системи міжнародних відносин після закінчення «холодної війни»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. 403 с. 2. Основи теорії міжнародних відносин : Навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с. 3. Богатуров А. Д. Очерки теории и методологии политического анализа международных отношений. М. : Инфо, 2012. 380 с. 4. Янг О. Политические разрывы в международной системе. М.: Гардарики, 2002. С. 241-250. 5. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Х. 	8

	<p>: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 576 с.</p> <p>6. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин. К. : Знання, 2012. 267 с.</p>	
8	<p>Тема 8. Теоретичні основи міжнародних конфліктів і шляхи їх урегулювання</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та типологія міжнародних конфліктів. 2. Класифікація міжнародних конфліктів за типами. 3. Дипломатія як форма несилової реалізації зовнішньої політики. <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - познайомитися з поняттям «міжнародний конфлікт» в теорії міжнародних відносин; - розглянути динаміку розвитку, основні стадії, фази, етапи міжнародного конфлікту; - пояснити сутність моделі міжнародного конфлікту К. Боулдинга, А. Рапопорта; - запропонувати шляхи урегулювання так званих «асиметричних конфліктів»; - охарактеризувати фази та цикли міжнародних конфліктів; - пояснити зміст розбіжностей у поглядах щодо визначення міжнародного конфлікту; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеев И. Искусство дипломатии: не победить, а убедить: из истории конфликтов, из истории дипломатии, правила этикета, как преодолеть «рознь мира сего»? М.: Издательство ИТК «Дашков и К», 2013. 283 с. 2. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. Х.: Право, 2016. 540 с. 3. Асиметрія міжнародних відносин / за заг. ред. Г. М. Перепелиці. К. : вид. Дім «Стилос», 2015. 555 с. 4. Колодко Гж. В. Глобализация, трансформация, кризис – что дальше? М.: Магистр, 2012.174 с. 5. Косов Ю. В. Содружество Независимых Государств: интеграция, парламентская дипломатия и конфликты : учебник. М. : Аспект пресс, 2012. 296 с. 6. Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации: учебн. пособие / П. А. Цыганков, Г. А. Дробот, М. М. Лебедева и др. М. : Инфра-М, 2012. 320 с. 	8

Індивідуальні завдання:

Контрольна робота – вимоги до оформлення та змісту контрольної роботи містяться в методичних рекомендаціях до вивчення дисципліни Теорія міжнародних відносин (для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»), які є невід’ємною частиною НМКД.

Тематика контрольних робіт

1. Роль прикладного аналізу міжнародних відносин у системі сучасних наукових знань.
2. Методологічні принципи теорії міжнародних відносин та класифікація основних методів теоретичних досліджень.
3. Значення базової методики прикладного аналізу міжнародних відносин (експлікативні, пояснювальні методи).
4. Роль математичних засобів у прикладному вивченні міжнародних відносин.
5. Значення міжнародних відносин в історії соціально-політичної думки.
6. Еволюційний шлях становлення теорії міжнародних відносин.
7. «Біхевіористична революція» та принципи модернізму в класичній теорії міжнародних відносин.
8. Теорія «політичного ідеалізму» та її взаємозв’язки із принципами неолібералізму.
9. Зміст та особливості сучасної полеміки між теоріями неореалізму та неолібералізму.
10. «Німецька школа» в теорії міжнародних відносин.
11. Протиріччя між сучасними та класичними школами міжнародних відносин.
12. Проблеми правового регулювання та морального виміру міжнародних відносин.
13. Інституційно-нормативні засади та напрямки діяльності Організації Об’єднаних Націй
14. Регулююча функція моралі в теорії міжнародних відносин.
15. Роль права як регулятора міжнародних відносин у поглядах Г. Гегеля.
16. Геополітичні концепції та їх значення для теорії міжнародних відносин.
17. Роль міжнародної пропаганди в міжнародних відносинах.
18. Трагування держави у наукових дискусіях між етатистами і транснаціоналістами.
19. Вплив геополітичних концепцій Н. Спайкмена на розвиток північноамериканської школи на початку 50-х рр. ХХ ст.
20. Зміни у міжнародних відносинах на початку 60-х рр. ХХ ст. та їх

вплив на американську геополітичну думку.

21. Геополітика в Україні на зламі ХХ-ХХІ ст.

22. Проблема застосування воєнної сили у сучасних теоріях міжнародних відносин.

23. Причини виникнення міжнародних конфліктів та шляхи їх урегулювання.

24. Роль і функції дипломатії в регулюванні міжнародних відносин.

25. Проблема міжнародного тероризму в теорії міжнародних відносин.

26. Нормативно-інституціональне забезпечення дипломатичної діяльності в міжнародних відносинах.

27. Механізм попередження потенційно конфліктогенних ситуацій у міжнародних відносинах.

28. Проблеми формування нової Поствестфальської системи міжнародних відносин.

29. Виклики глобальних трансформацій в сучасних теоріях міжнародних відносин.

30. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародних відносин в Україні у ХХІ столітті.

Питання для самостійної роботи

1. Що таке міжнародні відносини і в чому їх специфіка?
2. У чому полягає суть традиціоналістського та модерністського підходів до розуміння міжнародних відносин?
3. Наведіть характеристики міжнародної політики.
4. В чому полягають принципи, форми та методи зовнішньої політики держави?
5. Визначте зміст і основні цілі зовнішньої політики.
6. Розкрийте зміст поняття «дипломатія».
7. Які закономірності міжнародних відносин слід вважати універсальними?
8. Окресліть коло основних тенденцій розвитку сучасного світу.
9. Чому національний інтерес виступає головним спрямуванням зовнішньої політики?
10. Яку класифікацію національних інтересів запропонували політичні реалісти?
11. Дайте визначення національної безпеки та її властивостей.
12. У чому полягає суть сучасної системи національної безпеки?
13. Визначте суть понять «метод» і «методологія» у політології міжнародних відносин.
14. Охарактеризуйте системний, стратегічний, прогностичний і синоптичний підходи до аналізу міжнародних відносин.
15. Проаналізуйте роль системного підходу для аналізу міжнародних відносин.
16. Розкрийте зміст поняття «міжнародна система».

17. Дайте характеристику типологій міжнародних систем М. Каплана та М. Ніколсона. Визначте, в чому їх значення.
18. Обґрунтуйте своє розуміння поняття, різновидів і основних компонентів середовища міжнародних відносин.
19. Яку оцінку цивілізаційного підходу можна дати з точки зору міжнародних відносин?
20. Що таке геополітика?
21. Проаналізуйте геополітику як позасоціальне середовище міжнародних відносин.
22. У чому полягає спільне і відмінне міжнародного порядку та світопорядку?
23. Що таке міжнародне право і які його головні принципи?
24. Яка діалектика функціонування моральних імперативів і норм у міжнародних відносинах?
25. Визначте особливості взаємодії права та моралі в міжнародних відносинах.
26. Змодельуйте структуру сучасної системи міжнародних відносин.
27. Наведіть характеристики новітніх концепцій і підходів до розуміння й аналізу міжнародних відносин.
28. Який вплив мала геополітична революція на долю Східної Європи?
29. Проаналізуйте особливості впливу відносин Схід – Захід на цивілізаційну ідентичність України.
30. Які наслідки може мати трансформація сучасного світового порядку для України?

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань, вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, після атестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни

Питання до підсумкового контролю з дисципліни:

1. Співвідношення категорій «міжнародні відносини», міжнародна політика», «світова політика»
2. Світова політика та міжнародні відносини як об'єкт дослідження.
3. Теорія міжнародних відносин у структурі соціально-гуманітарних наук.
4. Методи вивчення міжнародних відносин.
5. Основні етапи еволюції міжнародних відносин.
6. Основні проблеми міжнародної політики: еволюція підходів.
7. Співвідношення міжнародної та світової політик.
8. Предмет вивчення теорії міжнародних відносин.
9. Проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики в історії соціально-політичної думки.
10. Зовнішньополітичні концепції у політичній думці Стародавнього світу.
11. Формування та розвиток реалістичних уявлень про міжнародні відносини

- у політичній думці епохи Відродження та Нового часу.
12. Генеза ліберальної концепції міжнародної політики.
 13. Марксизм та міжнародні відносини.
 14. Відмінності між конфуціанством та легізмом у поглядах на міжнародні відносини.
 15. Вплив течій конфуціанствата легізму на зовнішню політику Китаю із стародавніх часів до наших днів.
 16. Погляди Фукідіда як засновника реалістичного напрямку у вивченні міжнародних відносин.
 17. Нігілістичне ставлення Макіавеллі до моралі у політиці, в тому числі і у міжнародній.
 18. «Природний стан» Гобса у міжнародних відносинах та обґрунтування «реалістичного погляду на міжнародну політику».
 19. Роль права як регулятора міжнародних відносин у поглядах Г. Гегеля.
 20. Ліберальна концепція міжнародних відносин.
 21. Проблема забезпечення міжнародної безпеки у поглядах Е. Роттердамського та Г. Гроція.
 22. Проекти створення універсальної міжнародної організації в історії політичної думки.
 23. Основні положення плану досягнення «вічного миру» І. Канта.
 24. Ідеї Дж. Бентама у теорії та практиці міжнародних відносин.
 25. Геополітичні концепції міжнародних відносин.
 26. Генеза геополітики.
 27. Німецька школа геополітики.
 28. Британська школа геополітики.
 29. Північноамериканська школа геополітики.
 30. Причини формування геополітики як окремого напрямку вивчення наприкінці XIX ст.
 31. Життєвий простір Ф. Ратцеля.
 32. Зв'язок між геополітичними концепціями та зовнішньою політикою Німеччини першої половини XX ст.
 33. Основні етапи становлення та еволюції концепції хартленда Х. Маккіндера.
 34. Морська могутність у поглядах А. Мехена.
 35. Основні фактори геополітичної сили в ідеях Н. Спайкмена.
 36. Вплив геополітичних концепцій Н. Спайкмена на розвиток північноамериканської школи на початку 50-х рр. XX ст.
 37. Зміни у міжнародних відносинах початку 60-х рр. XX ст. та їх вплив на американську геополітичну думку.
 38. Геополітика в Україні на зламі XX – XXI ст.
 39. Теоретичні дослідження міжнародних відносин у політичній науці 40-х – 60-х рр. XX ст.
 40. Політичний ідеалізм в теорії та практиці міжнародних відносин.
 41. Політичний реалізм в США.
 42. Політичний реалізм в Західній Європі.

43. Модерністські концепції міжнародних відносин.
44. Основні принципи політичного реалізму Г. Моргентау.
45. Влада у міжнародній політиці: реалістичний та ліберальний підходи.
46. Ієрархія національних інтересів у політичному реалізмі.
47. Порівняйте структуру національної могутності за Г. Моргентау з концепцією Н. Спайкмена.
48. Погляди Г. Моргентау на проблему наслідків появи ядерної зброї для міжнародних відносин.
49. Порівняйте основні теоретичні підходи Г. Моргентау та Р. Арона.
50. Місце модернізму у розвитку теорії міжнародних відносин.
51. Неоліберальні концепції міжнародних відносин.
52. Формування школи неолібералізму.
53. Постмодерністські та неомарксистські концепції міжнародних відносин.
54. Теоретичні концепції міжнародної інтеграції.
55. Формування теорії міжнародних режимів.
56. Проведіть порівняльний аналіз неоліберальних підходів та класичних ліберальних поглядів на міжнародні відносини.
57. В чому неоліберали вбачають причини зниження ролі національних держав у міжнародних відносинах?
58. Визначте відмінності у підходах неореалізму та політичного реалізму 1950-1960-х рр.
59. Структурні обмеження для зовнішньої політики держави та можливості їх подолання.
60. Порівняйте підходи неореалізму та неолібералізму щодо розвитку системи міжнародних відносин.
61. У чому відмінність підходів неомарксизму на міжнародні відносини у порівнянні з традиційним марксизмом-ленінізмом.
62. Постмодернізм та причини його виникнення.
63. На основі теоретичних концепцій міжнародної інтеграції порівняйте інтеграційні процеси у Західній Європі, Північній Америці та АТР.
64. Місце теорії міжнародних режимів у зіткненні поглядів неолібералізму та неореалізму.
65. Розвиток теорії міжнародних відносин після закінчення холодної війни.
66. Концепція «кінця історії» Ф. Фукуяма.
67. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона.
68. Геополітичні концепції З. Бжезинського.
69. Світ-системний аналіз І. Валлерстайна.
70. В чому вбачає Ф. Фукуяма «кінець історії»?
71. Цивілізації за С. Хантінгтоном та їх роль у світовій політиці та міжнародних відносинах.
72. В чому полягають причини зіткнення цивілізацій за С. Хантінгтоном?
73. Переферійні та напівпериферійні держави у сучасній теорії міжнародних відносин.
74. Місце України у геополітичних концепціях З. Бжезинського.
75. Система та структура міжнародних відносин.

76. Види та рівні міжнародних відносин.
77. Теоретичні моделі міжнародних систем.
78. Еволюція системи міжнародних відносин після холодної війни.
79. Роль недержавних акторів у сучасній системі міжнародних відносин.
80. Основні особливості держави як міжнародного актора.
81. Специфіка окремих видів міжнародних відносин.
82. Рівні міжнародних відносин.
83. Вплив соціокультурних, економічних та ідеологічних факторів на зміни географічних кордонів регіонів та субрегіонів.
84. Закон балансу сил та його роль як регулятора міжнародних відносин.
85. Типологія міжнародних систем М. Каплана.
86. Якій теоретичній моделі відповідав розвиток системи міжнародних відносин у 60-80-х рр. ХХ ст.
87. Однополярний та багатополярний устрій та сучасна система міжнародних відносин.
88. Теоретичні основи вивчення та врегулювання міжнародних конфліктів.
89. Сутність та типологія міжнародних конфліктів.
90. Структура та процес розвитку міжнародних конфліктів.

4. Завдання семестрових екзаменів

Зразок екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Семестр: 4

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: Теорія міжнародних відносин

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Співвідношення категорій «міжнародні відносини», міжнародна політика», «світова політика» (10 балів)
2. Порівняйте підходи неореалізму та неолібералізму щодо розвитку системи міжнародних відносин (15 балів)
3. Дайте відповідь на тести (15 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу
протокол №1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ (А. Ю. Парфіненко)

Екзаменатор _____ (Т. І. Алексєєва)